

“BALKANLAR’DA ÇOCUKLARIN TÜRKÇE SEVİNCİ BAHÇE” ÇOCUK DERGİSİ

Prof. Dr. Mahmut ÇELİK*
Yrd. Doç. Dr. Zeki GÜREL**

ÖZET

Yugoslavya’nın dağılma sürecinde 1991’de bağımsızlığını ilan eden bugünkü Makedonya’da Türkçe ilk sivil çocuk dergisi “Bahçe”dir. Bunu daha sonra “Arkadaş”, “Petek” ve “Kardelen” dergileri takip etmiştir.

Dergiyi çıkartan Yeni Balkan Yayınevi, derginin adını “Bahçe” koymalarının sebebini; Balkanlarda Türkçe çocuk dergiciliğinin şanlı bir geçmişi olduğu gerçeğine dayandırmaktadır. 1900’lü yılların başında Balkanlar’da “Bahçe” ve “Çocuk Bahçesi” dergilerinin çıktığına vurgu yaparak, bu dergilerin 100. yılında (2004) çıkartmaya başladıkları dergilerinin adını şuurdu bir şekilde “Bahçe” koymuşlardır. 1900’lü yılların başında çıkan “Bahçe” dergisinin eski harfli yazılışını da derginin kapağının sağ üst köşesine koymuşlardır. Bu uygulamalarına halen de devam etmektedirler.

“Balkanlar’da çocukların Türkçe sevinci” alt başlığıyla yayınlanmakta olan “Bahçe” çocuk dergisi, okulların eğitim-öğretime devam ettiği süreçte iki ayda bir yayınlanmaktadır. Otuz iki sayfalık bu dergi, Makedonya’da ve Kosova’da Türkçe eğitim yapan okullarda, Yunanistan Batı Trakya’da çocuklara ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

“Bahçe”de, çocukların ruhî ihtiyaçları dikkate alınarak buna uygun bir dil ve sanat anlayışı uygulanmaktadır. Millî ve dinî konuların yanı sıra ortak insanlık idealleri sevgi, barış, kardeşlik gibi değerler de öne çıkartılmaktadır.

Biz bu bildirimizde; “Balkanlar’da çocukların Türkçe sevinci Bahçe” çocuk dergisini; şekil, sayfa düzeni, içerik ve çocuk edebiyatı açılarından etraflı bir şekilde inceleyip tanıttıktan sonra Makedonya başta olmak üzere bütün Balkanlarda Türkçe çocuk dergiciliğiyle ilgili tekliflerimizi de sunacağız.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Makedonya, Makedonya’da çocuk dergileri, Bahçe çocuk dergisi

“BALKANLAR’DA ÇOCUKLARIN TÜRKÇE SEVİNCİ BAHÇE” ÇOCUK DERGİSİ

Giriş:

Makedonya’da II. Dünya Savaşı Sonrasında Türkçe Yayınlanan Çocuk Dergileri

23 Aralık 1944 yılında Yugoslavya’nın kuzey bölgelerinde Nazi Almanlara karşı şiddetli savaşların yürütüldüğü günlerde, Üsküp’te, **Birlik** gazetesi çıkmaya başladı. Bu Makedonya’da Lâtin harfleriyle çıkan ilk Türkçe gazetedir. Böylece, Türkiye’de kullanılmaya başladığından ve on altı yıl süren bir yasaklamadan sonra Makedonya Türkleri, yeni alfabeyi ilk defa özgür ve resmi olarak kullanmaya başladı. Başlığı altında **Birlik**’in, “*Makedonya Müslümanları Halkı Kurtuluş Cephesi haftalık gazetesi*” olduğu bildiriliyordu. İlk sayısında

yayınlanan ön sözün girişinde, dillerini evlerinden başka yerde kullanamayan Türklere her türlü hakların tanınıp özgürlüğe kavuştukları vurgulanıyor ve gazete hakkında diğerleri arasında şunlar deniliyor: *"Bugünkü Birlik gazetesi hiçbir hususta eski çıkan gazetelerle kıyas edilemez, çünkü bu gazete milletindir, onun seçtiği heyet tarafından tertip etmektedir."*

1951 yılının Eylül ayında **Pioner Gazetesi**, yerini **Sevinç** dergisine bırakıyor. Başta on altı sayfa, daha sonraki yıllarda önce 24 ve daha sonra 36 sayfa olarak ayda bir çıkan bu çocuk dergisinde, ilk günden beri estetik sanat bakımından değerli ve güzel olan şiire, hikâyeye, masala ve diğer edebi türlere öncelik verilmektedir. Modern bir biçimde düzenlenen ve son yıllarda çok lüks baskı olarak yayınlanan **Sevinç**'te çocukların yazdığı yazılarla birlikte, onlar için öğretici ve eğlendirici olan yazılar da bol bol yer almakta. Dünya edebiyatında çocuklar için yazılmış en iyi yazın örnekleri yanı sıra dergide, Türkiye çocuk yazarlarının yazılarına da büyük önem verilir. Ama geçen kırk yedi yıl içinde **Sevinç** dergisinin asıl büyük çabası, Makedonya'daki Türk çocuk edebiyatını desteklemekte görülmektedir. Bugün Makedonya'da, gıpta edilecek gelişmiş bir Türk çocuk edebiyatı varsa, bunda **Sevinç Dergisi**'nin çok büyük payı vardır. Bunun için **Sevinç Dergisi** yıllıklarının, Makedonya'da Türk çocuk edebiyatının yıllıkları olduğunu da söyleyebiliriz.

1957 yılının eylül ayında **Sevinç**'in küçük kardeşi olan **Tomurcuk Dergisi** dünya yüzünü görüyor. Yediden on dört yaşma kadar, daha doğrusu sekiz yıllık okullardaki öğrenciler için çıkan **Sevinç**'ten farklı olarak, **Tomurcuk Dergisi** çocuk yuvaları ile ilkokulların ilk sınırlarındaki çocuklara, öğrencilere adanmıştır. Aylık çıkan bu dergide de dünya, dağılan Yugoslavya, Makedon ve Türkiye edebiyatları çocuk yazarlarının şiir, hikâyeye, masal ve diğer tür yazılarından başka Makedonya'da Türk yazarlarının yazılarına da bol bol yer verilmektedir. Hâlen otuz altı sayfada çıkan bu derginin sayfalarında **abc**'yi yeni öğrenmeye başlayan ilkokul öğrencilerini ilgilendiren yazı ve konulara ayrıca önem verilir. Derginin bilmece, bulmaca ve eğlence sayfaları da büyük bir titizlikle hazırlanmakta. Yayınlanan şiir, hikâyeye ve masalların, çocukların anlayış ve zevkine yakın canlı ve renkli resimlerle süslenmesine ayrıca dikkat edilmektedir. **Sevinç** olduğu gibi, **Tomurcuk** da bir okul dergisi değildir. Ama Türkçe dersi öğretmenleri tarafından okuma kitaplarındaki kimi boşlukları doldurmak için derslerde de kullanılan bir dergisidir.

Her iki dergi, vaktiyle Makedonca, Türkçe ve Arnavutça çocuk dergileri ile edebiyatını yayınlamakla görevli ve bir devlet şirketi olan *"Detska Radost"* yayınevi tarafından çıkarılırdı. 1971 yılından bu yana dergiler **Birlik Gazetesi** çatısı altında yayınlanmaktaydılar. (Gürel, 2015:333–349)

"Birlik" gazetesinin 2003'de özelleştirilmesiyle beraber Birlik Yayın etkinliği bünyesinde yayımlanmakta olan "Sevinç" ve "Tomurcuk" dergileri de yayınına ara vermek zorunda kalmıştır.

Makedonya'da Türkçe süreli yayın etkinliğinin büyük bir darbe aldığı bu dönemde ilk defa sivil bir yayın olarak Türkçe bir çocuk dergisi Üsküp'te çıkmaya başladı. "**Makedonya Türk Çocuklarının Sevinci Bahçe**" adlı bu derginin ilk sayısı Ekim 2004 tarihini taşımaktadır.

2005 yılı başında; "**Birlik**" gazetesinin yeni sahibi Remzi Canova, "**Sevinç-Tomurcuk**" adıyla Birlik yayın etkinliğinin her iki dergisini birleştirerek birkaç sayı yayınlamıştır. Remzi Canova daha sonraki süreçte zaman zaman "**Sevinç**" ve "**Tomurcuk**" dergilerini tekrar yayınlamıştır. Bu dergiler en son 2015 yılında yayınlanmıştır.

Daha sonra Nusret Dişo Ülkü, "**Çocuklara Arkadaş**" adıyla ancak birkaç sayı çıkan bir çocuk dergisi çıkartmıştır.

2010 yılında Köprü Kültür Sanat Derneği çatısı altında "**Eğlenceli Eğitim Kültür Dergisi Kardelen**" adıyla bir çocuk dergisi yayını başlatılmış olup, zaman zaman ara vermekle birlikte bu dergi hâlihazırda yayınına sürdürmektedir.

Makedonya'da Türkçe yayınlanan tek okul dergisi ise Üsküp Petar Zdankovski-Penko İlköğretim Okulu Türk öğrencileri tarafından 2006 yılında ancak iki sayı çıkartılabilen "**Petek**" dergisidir.

Makedonya'da hâlihazırda "**Kardelen**" ve "**Bahçe**" çocuk dergileri yayınlanmakta ve çocuklarla buluşmaya devam etmektedir.

Balkanlarda Çocukların Türkçe Sevinci Bahçe Çocuk Dergisi

Yugoslavya'nın dağılmasından sonraki süreçte Makedonya'da Türkçe yayıncılığın içinden geçtiği darboğazdan çocuklarımız da nasiplerini aldılar. "Birlik Yayın Etkinliği"nin sona ermesiyle burada yayınlanan "Sevinç" ve "Tomurcuk" çocuk dergilerinin de artık çıkmayacağı haberleri ulaştı 2014 yılı başında okullarımıza.

Türkçe ders kitapları, iş defterleri, yardımcı okuma kitapları ve lektür kitaplarının eksikliği yetmiyormuş gibi şimdi de yıllara meydan okumuş çocuk dergilerimiz de yoktu. Buna önce inanmadık, inanmak istemedik; ama artık hakikatin soğuk yüzüyle karşı karşıyaydık. "Bahçe" çocuk dergisi işte böyle bir ortamda çocuklarla buluşacağını ilan etti. "Makedonya Türk Çocuklarının sevinci Bahçe" logosuyla yayına başlayan derginin ilk sayısı Eylül-Ekim 2004 tarihini taşıyor.

Yeni Balkan Yayınevi'nin hazırlayıp yayınladığı "Bahçe" dergisinin sahibi, "Yeni Balkan Gazetesi"ni de çıkartan Mr. Murtaza Sulooça'dır. Yayın kurulunda ise Fatime Nuredin, Gülten Halim, Sedat Ramce, Mensure İlyas, Bilser Demir, Oktay Nuredin yer almaktalar. Derginin bir de Makedonya bölge temsilcileri var. Bu ilk sayıda daha görülüyor ki, dergi bütün bir Makedonya'yı kucaklamaya kararlıdır. Yayın kurulunda her kademedeki öğretmenin bulunuyor olması ise çok önemlidir. Derginin çocuğa göreliği ve bundan sonraki çizgisi hakkında da bir fikir veriyor insana.

Derginin editörlüğünü ise Kiril ve Metodiy Üniversitesi Türkoloji Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak çalışan Yrd. Doç. Dr. Zeki Gürel yapıyor. Zeki Gürel, Türkiye'de "Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği" genel başkanı, T.C. Kültür Bakanlığı Çocuk Yayınları Yayın Kurulu üyesi, Makedonya ve Kosova'daki üniversitelerde Çocuk Edebiyatı dersleri okutuyor. Çocuk edebiyatı üzerine yayınlanmış kitapları yanı sıra Makedonya'da yayınlanmış ders kitapları da var.

Dergi hazırlanırken hedef kitle olarak hiç şüphesiz ki çocuklar düşünülmüştür. Ama dergiyi inceleyenler görecektir ki; çocuklar, aile, çevre ve okul üçgeni içinde o muazzam halkanın bir parçası olarak düşünülmüşlerdir. Meselâ derginin "Boyama Sayfası"nı örnek olarak aldığımızda görüyoruz ki; çocuklar, Keloğlan resmini boyuyorlar. Resmin altında bir ikaz var: "Büyüklerinizden bir Keloğlan masalı dinleyiniz. Derlediğiniz masalları öğretmeninize gösterin ve sınıfta arkadaşlarınıza anlatın. Saygı değer öğretmenlerim, öğrencilerinizin aile büyüklerinden dinleyip derleyip sınıfa getirdikleri masallardan en güzelini seçip bize gönderiniz ki, kura ile seçilen bir masalı bundan sonraki sayımızda öğrencinizin adıyla yayınlayalım."

Bu örnekte görüldüğü gibi "Bahçe"deki pek çok yazı çocuklar için olmakla birlikte çocuğu çevresiyle ilgilenmeye ve diyalog kurmaya, çevresini de çocuğa dikkatle, ilgiyle yaklaştırmaya itecektir. Dergi de yetişkinler de unutulmamış; onlara yönelik olarak bir mektup sayfası düzenlenmiştir. (Mehmet, 2005:40)

"Bahçe" dergisinin Yayın Yönetmeni Murtaza Sulooça "Başlarken" başlığı altında bakın neler söylüyor:

"Sevgili çocuklar, bugünden itibaren sevimli mi sevimli bir arkadaşınız var artık. Bu BAHÇE'de gönlünüzce gezinecek, "Bahçe"nin her sayfasında kendinizi bulacak, yenedünyalara, dostluğa, kardeşliğe, bilgiye doğru koşacaksınız. "Bahçe"miz sizi sevgiyle kucaklayacaktır. Siz de artık SEVİNÇ TOMURÇUKLARI olarak TÜRKÇE şakiyacaksınız.

Sevgili çocuklar, biliyorsunuz ki vatanımız Makedonya'da Türkçe yayın meselesi önemlidir. 2004-2005 Eğitim Öğretim Yılı başladığında, boynunuzu bükük, gönlünüzü huzursuz gördük! Niçin bizim de bir dergimiz yok? Diye birbirinize soruyor; ama büyüklerinize bir şey diyemiyordunuz. Biz Makedonyalı Türk gençleri olarak sessiz olamazdık, sizi çok seviyorduk... Ve sevgimizin bir nişanı olarak da "BAHÇE" çocuk dergisi ile sizi tanıştırıyoruz. Her iki ayda bir sizinle buluşmaya revam edeceğiz. İlerde şartlarımız iyileştiğinde her ay sizinle olacağız. Gönlümüzden geçen ise on beş günde bir yayınlanan Türkçe çocuk dergisi olabilmektir. "Bahçe"yi beğeneceğinizi, severek okuyacağınızı ümit ediyoruz. En önemlisi de

her biriniz “Bahçe”nin yazarı, şairi ve ressamı olacaksınız, sadece okurumuz olarak kalmanız bizim için yeterli değildir.

Haydi... Sıvayın kollarınızı, açın kalemlerinizin ucunu... Ninelerinizden, dedelerinizden maniler, bilmeceler, masallar, türküler ve atasözleri derleyin derginiz “Bahçe” için, sizin de adınız bir çiçek gibi açsın “Bahçe”mizde...

Derginizin adını “Bahçe” koyduk. Çünkü biz Balkanlar’da şanlı bir geçmişin çocuklarıyız. Bir geleneği devam ettirdiğimizi anlatmak için; vatanlaştırdığımız bu coğrafyada yüz yıl önce 1904’de yayınlanan “Bahçe” dergisinin adını aldık. “Bahçe”, Çocuk Bahçesi”, “Hüsn ve Şiir”, “Pioner”, “Sevinç”, “Tomurcuk” ve “Birlik” gazetesinin “Çocuk Bahçesi” sayfalarında yer alan güzelliklerle büyüyen yetişkinlerimizin evlatları sevgili çocuklarımız sizler de bu anlamlı, şanlı geçmişin geleceğe taşıyıcısı olacaksınız diye düşünüyoruz.

Sayın anne ve babalar, evlatlarımıza hitap ederken sizin görüşlerinize ve yardımlarınıza ihtiyacımızın olduğunu bilmenizi istiyoruz, ne olur bizimle işbirliği yapın, çocuklarımız için böylesi daha iyi olacaktır. Sizden anlayış ve yardım bekliyoruz. Çocuğunuza vereceğiniz bir güzel hediye niçin “Bahçe” dergisi olmasın. Derginizin her sayısını çocuklarımızla birlikte okumanızı, çocuklarınızın sorularına cevaplar vermenizi istiyoruz sizlerden. Eminiz ki, içindeki çocuk hâlâ yaşıyordur, sakın o çocuğu öldürmeyin. Her sayımızda sizlere ileteceğimiz mesajımız da olacak.

Eli öpülesi öğretmenlerimiz, biz sizin öğrencilerinizi ne kadar çok sevdiğinizi biliyoruz. Bizleri de sizler yetiştirdiniz. Bakın sizin talebeleriniz şimdi sizin öğrencilerinize hitap etmeye çalışıyorlar. “Bahçe” dergisini öğrencilerinize okuturken bazı metinler üzerinde onlarla sınıf içinde ve sınıf dışında çalışmalar yapacağınızı ümit ediyoruz. Öğrencilerinizin yaptığı güzel resimleri, yazdıkları güzel yazıları derleyip bize gönderiniz ki çocuklarımız başarıma duygusunu tatsın, kendilerine özgüvenleri artsın. Sizlerin görüşleri bizim için çok önemlidir. Lütfen derginizi takip edin, eleştirin, yönlendirin, yazın...

“Bahçe”mizin sevgi çiçekleri, aydınlık ve mutlu geleceğimizin ümidi sevgili çocuklar, her yaştan ve her meslekten okurlarımız, biz yola çıktık, sizlerle mutlu yarınlara el ele, gönül gönüle yürümek istiyoruz...

“Bahçe” dergisi, biz inanıyoruz ki, sadece Makedonyalı Türk çocuklarının sevinci olarak kalmayacak, onu tanıdıktan sonra Türk çocuklarının sevgili arkadaşları Arnavut, Boşnak, Makedon, Ulah, Romen, ... çocukları da “Bahçe”yi okuyabilmek için Türkçe öğreneceklerdir.”(Sulooca, 2004:4).

“Bahçe” dergisi bu ilk sayısından sonra yayınına imkânsızlıklar sebebiyle ara vermek zorunda kalmıştır. Bu süreçte, müstakil dergi olarak çıkamasa da “Yeni Balkan” gazetesinin eki olarak, gazeteyle aynı boyda dört sayfalık bir ek olarak yine çıkmaya devam etmiştir. Bu ek, Şubat 2007 tarihinden itibaren altı sayfa olarak çıkmıştır.

“Bahçe” çocuk dergisi Eylül 2015’de yeniden kapaklar dâhil tamamı renkli 32 sayfa olarak yılda 4 sayı çıkmaya başlamıştır. Nisan-Mayıs 2017’de çıkan 9. sayısı ise bizim incelememize esas aldığımız sayılardır.

Derginin bu yeni yayın döneminde de yayın yönetmeni Mr. Murtaza Suloocadır. Editörlüğünü yine Yrd. Doç. Dr. Zeki Gürel yapmaktadır. Yayın Kurulu ise şu isimlerden oluşmaktadır: Fahri Ali, Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ Gürel, Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul Karakuş, Mr. Melahat Ali, Mr. Hacer Sulooca ve Melek Adem. Yayın kuruluna daha sonra Dr. Osman Emin, Yrd. Doç. Dr. Selçuk Kürşad Koca ve Filiz Nezir Emin de dâhil olmuşlardır. Derginin lektörlüğünü ise Yrd. Doç. Dr. Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ Gürel yapmaktadır. Dergini tasarımlarını ise ilk başlangıçtan beri Elyasa Ali üstlenmiştir.

“Bahçe” dergisinin Makedonya temsilçileri ise şu isimlerden oluşmaktadır: Üsküp- Mr. Şenay Dalip, Kalkandelen-Şöhret Destan, Gostivar-Sevim Çaffer, Kırçova-Canifer Bülbül, İştîp-Bekir Hüseyin, Pırlepe-Ferdi Bulut, Merkez Jupa- Siba Yusuf, Ohri-Fahriye Recep, Struga-Aysel Dika, Rense-Mr. Şeyla Dalipovska, Valandova-Nuray Ömer.

"BALKANLAR'DA ÇOCUKLARIN TÜRKÇE SEVİNCİ BAHÇE" ÇOCUK DERGİSİ

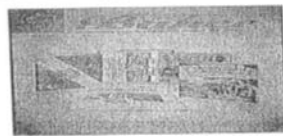
Prof. Dr. Mahmut ÇELİK*
Yrd. Doç. Dr. Zeld GÜREL**

ÖZET

Yugoslavya'nın dağılma sürecinde 1991'de bağımsızlığını ilan eden bugünkü Makedonya'da Türkçe ilk sivil çocuk dergisi "Bahçe"dir. Bunu daha sonra "Arkadaş", "Petek" ve "Kardelen" dergileri takip etmiştir. Dergiyi çıkartan Yeni Balkan Yayınevi, derginin adını "Bahçe" koymalarının sebebini; Balkanlarda Türkçe çocuk dergiciliğinin şanlı bir geçmişi olduğu gerçeğine dayandırmaktadır. 1900'li yılların başında Balkanlar'da "Bahçe" ve "Çocuk Bahçesi" dergilerinin çıktığına vurgu yaparak, bu dergilerin 100. yılında (2004) çıkartmaya başladıkları dergilerinin adını şuurdu bir şekilde "Bahçe" koymuşlardır. 1900'li yılların başında çıkan "Bahçe" dergisinin eski harfli yazılışını da derginin kapakının sağ üst köşesine koymuşlardır. Bu uygulamalarına halen de devam etmektedirler.

"Balkanlar'da çocukların Türkçe sevinci" alt başlığıyla yayınlanmakta olan "Bahçe" çocuk dergisi, okulların eğitim-öğretime devam ettiği süreçte iki ayda bir yayınlanmaktadır. Otuz iki sayfalık bu dergi, Makedonya'da ve Kosova'da Türkçe eğitim yapan okullarda, Yunanistan Batı Trakya'da çocuklara ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

"Bahçe"de, çocukların ruhi ihtiyaçları dikkate alınarak buna uygun bir dil ve sanat anlayışı uygulanmaktadır. Millî ve dinî konuların yanı sıra ortak insanlık idealleri sevgi, barış, kardeşlik gibi değerler de öne çıkartılmaktadır.

Bahçe Dergisi Sayı 1.

Biz bu bildirimizde; "Balkanlar'da çocukların Türkçe sevinci Bahçe" çocuk dergisini; şekil, sayfa düzeni, içerik ve çocuk edebiyatı açılarından etraflı bir şekilde inceleyip tanıttıktan sonra Makedonya başta olmak üzere bütün Balkanlarda Türkçe çocuk dergiciliğiyle ilgili tekliflerimizi de sunacağız.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Makedonya, Makedonya'da çocuk dergileri, Bahçe çocuk dergisi

* İhtip "Gotse Delçev" Üniversitesi , Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi

** Yunus Emre Türkoloji Projesi kapsamında İhtip Gotse Delçev Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde misafir Öğretim Üyesi-MAKEDONYA

GİRİŞ Makedonya'da II. Dünya Savaşı Sonrasında Türkçe Yayınlanan Çocuk Dergileri

23 Aralık 1944 yılında Yugoslavya'nın kuzey bölgelerinde Nazi Almanlara karşı şiddetli savaşların yürütüldüğü günlerde, Üsküp'te, Birlik gazetesi çıkmaya başladı. Bu Makedonya'da Latin harfleriyle çıkan ilk Türkçe gazetesidir. Böylece, Türkiye'de kullanılmaya başlandığından ve on altı yıl süren bir yasaklamadan sonra Makedonya Türkleri, yeni alfabeyi ilk defa özgür ve resmi olarak kullanmaya başladı. Başlığı altında Birlik'in, "*Makedonya Müslümanları Halkı Kurtuluş Cephesi haftalık gazetesi*" olduğu bildiriliyordu. İlk sayısında yayınlanan ön sözün girişinde, dillerini evlerinden başka yerde kullanamayan Türklerle her türlü hakların tanınıp özgürlüğe kavuştukları vurgulanıyor ve gazete hakkında diğerleri arasında şunlar deniliyor: "*Bugünkü Birlik gazetesi hiçbir hususta eski çıkan gazetelerle kıyas edilemez, çünkü bu gazete milletindir, onun seçtiği heyet tarafından tertip edilmektedir.*"

1951 yılının Eylül ayında Pioner Gazetesi, yerini Sevinç dergisine bırakıyor. Başta on altı sayfa, daha sonraki yıllarda önce 24 ve daha sonra 36 sayfa olarak ayda bir çıkan bu çocuk dergisinde, ilk günden beri estetik sanat bakımından değerli ve güzel olan şiir, hikâyeye, masala ve diğer edebi türlere öncelik verilmektedir. Modern bir biçimde düzenlenen ve son yıllarda çok lüks baskı olarak yayınlanan Sevinç'te çocukların yazdığı yazılarla birlikte, onlar için öğretici ve eğlendirici olan yazılar da bol bol yer almaktadır. Dünya edebiyatında çocuklar için yazılmış en iyi yazın örnekleri yanı sıra Sevinç, Türkiye çocuk yazarlarının yazılarına da büyük önem verir. Ama geçen kırk yedi yıl içinde Sevinç dergisinin asıl büyük çabası, Makedonya'daki Türk çocuk edebiyatını desteklemekte görülmektedir. Bugün Makedonya'da, gıpta edilecek gelişmiş bir Türk çocuk edebiyatı varsa, bunda Sevinç Dergisi'nin çok büyük payı vardır. Bunun için Sevinç Dergisi yıllıklarının, Makedonya'da Türk çocuk edebiyatının yıllıkları olduğunu da söyleyebiliriz.

1957 yılının eylül ayında Sevinç'in küçük kardeşi olan Tomurcuk Dergisi dünya yüzünü görüyor. Yediden on dört yaşma kadar, daha doğrusu sekiz yıllık okullardaki öğrenciler için çıkan Sevinç'ten farklı olarak, Tomurcuk Dergisi çocuk yuvaları ile ilkokulların ilk sınıflarındaki çocuklara, öğrencilere adanmıştır. Aylık çıkan bu dergide de dünya, dağılan Yugoslavya, Makedon ve Türkiye edebiyatları çocuk yazarlarının şiir, hikâye, masal ve diğer tür yazılarından başka Makedonya'da Türk yazarlarının yazılarına da bol bol yer verilmektedir. Hâlen otuz altı sayfada çıkan bu derginin sayfalarında abe'yi yeni öğrenmeye başlayan ilkokul öğrencilerini ilgilendiren yazı ve konulara ayrıca önem verilir. Derginin bilmece, bulmaca ve eğlence sayfaları da büyük bir titizlikle hazırlanmaktadır. Yayınlanan şiir, hikâye ve masalların, çocukların anlayış ve zevkine yakın canlı ve renkli resimlerle süslenmesine ayrıca dikkat edilmektedir. Sevinç olduğu gibi, Tomurcuk da bir okul dergisi değildir. Ama Türkçe dersi öğretmenleri tarafından okuma kitaplarındaki kimi boşlukları doldurmak için derslerde de kullanılan bir dergisidir.

102

Bugariç, Enver Ahmet, Süleyman Birina, Melahat Engüllü, Nusret Dişo Ülkü ve Rahim Ali. Bu isimlere bakıldığında listenin Makedonya ile sınırlı tutulmadığı bütün bir Balkanlar kucakladığı görülecektir. Derginin bütün bir Balkanlar kucakladığı bir başka başlık ise "Balkan Harmanı" başlığıdır. Bu başlık altında Türkiye de dâhil bütün Balkan ülkelerinde çocuklar için Türkçe şiirler yazan şairlerin şiirlerine ve fotoğraflarına yer verilmektedir. Böylece çocukların Balkanlar'da yalnız olmadıkları bilinci ve Türkçe şuru geliştirilmeye çalışılmaktadır. Derginin her sayısında "Bizim Mektep" başlığı altında Türkçe eğitim veren bir okul bizzat o okulda görev yapan bir öğretmen tarafından tanıtılmakta ve yine o okulun öğrencilerinin şiirlerine, yazılarına ve resimlerine yer verilmektedir. Derginin değişmeyen üç başlığı daha var: Cengiz İbrahim'in çocuklar için besteleyip notaya aldığı "Müzik" sayfası, çocuklara olup bitenlerin anlatıldığı "Faaliyetlerimiz" sayfası, genç yeteneklerin tanıtıldığı sayfa. Son iki sayıda Çocukların sağlıklı beslenmelerine yönelik yazılar da yer almaktadır. Belirli gün ve haftaların, örf ve adetlerin tanıtıldığı "Geleneklerimiz" sayfasında ise bugüne kadar: "Geleneksel Türk Okulunu", "Martifal", "10 Kasım", "Kurban Bayramı", "Hıfızleze", "Nevruz", "Çanakale", "Makedonya Türklerinin Milli Bayramı 21 Aralık Türkçe Bayramı", "Ağure", "Tekne Orucu", "Keloglan Türkçe Çalışıyor" başlığı altındaki resimli anlatımlar ise özellikle küçük yaştaki çocukların çok hoşlanarak üzerinde çalıştıkları sayfalar. Çocukların hoşlanarak üzerinde çalıştıkları bir başka sayfa ise, "Bak Anlat" sayfası. Bu sayfada resimlerle bir hikâye anlatılıyor. Öğretmen ve ebeveynlerin çocuklara bu sayfadaki resimleri hikâye ederek anlattırmaları gerekiyor. "Ödüllü Bulmaca" sayfasındaki bulmacayı doğru yapıp dergi idarehanesine gönderen her çocuğumuza ise "Bahçe" dergisi sürpriz hediyeler veriyor. Bir de son sayılarda görmeye başladığımız "Bahçe'nin Gülleri" sayfası var ki, burada her sayıda değişik bir okulun öğrencilerinin fotoğraflarına yer veriliyor. "Bahçe" dergisindeki bir başka zenginlik de çocukların okullarında hatta sınıflarında rahatlıkla sahneleyebilecekleri/oyunaya bilecekleri kısa tiyatro metinlerine yer veriliyor olmasıdır. Derginin "Boyama" sayfası ise dini ve milli kimliği içeren yapı ve sanat eserlerinin çizimlerinin boyanmasına ayrılmış olmakla dikkatleri çekiyor.

Dergide bugüne kadar yazı, şiir ve resimleriyle yer alan isimler kadrosunu da burada vermezsek haksızlık olur:

I. Sayıda: Murtaza Sulooça, Yusuf Hamdi, Necati Zekeriya, Salih Zeki, I Enver Ahmet, İzzet Yusuf, Mr. Hacer V. Sulooça, Enver Tuzcu, Naim Şaban, Mehmet Niyazi, Asım Haliloglu, Mehmet Fikri, Dionis Tanasoglu, İbrahim Alâettin Gövsa, Rabia İsmail, Prof. Dr. Atalay Yörükoglu, İslâm Yaşar, Fahriye Morina, İbrahim Kayan, Nusret Dişo Ülkü, Niko Grafenaur, Ranko Simoviç, Goran Petrevski, Gülten Halim, Leyüzar Mürsel, Benu Musli, Nedret Murat, Neziha Yusuf, Fatime Nuredin.

II. sayıda: Murtaza Sulooça, Fahri Kaya, Melek Adem, Salih Zeki, İlhami Emin, Altay Sıryı Recepoglu, Behçet kemal Çağlar, Mustafa Çete, Hüzeyin Mazlum, Ahmet Kutsi Tecer, Yrd. Doç. Dr. Zeki Gürel, Aksel Nuredin, Yrd. Doç. Dr. Ertugrul Karakuş, Şükrü Ramo, Enver Ahmet, K. Nami Duru, Mehmet

107

Durmuş, Sevil Şaban, İrem Ömeragiç, Ekrem Sulooca, Alpay İslam, Semir Nesim, Asiye Yanar, Ceyda Bekir, Adem Ademoviç, Bünyamin Liman.

Bu liste de gösteriyor ki, "Balkanlarda Çocukların Türkçe Sevinci Bahçe" çocuk dergisi çok geniş bir yazar, şair, müzisyen ve ressam kadrosuyla çalışıyor ve o güzel sayfalarıyla çocuklarla buluşuyor. Bu kadronun içinde çocuklar, öğretmenler, ebeveynler ve akademisyenlerin bulunması, hep birlikte yarının geleceği çocuklar için bir dergi etrafında buluşup üretmeleri çalışmayı hem bereketlendiriyor hem de değerli kılıyor. Ataların inandıkları gibi "Birlikte rahmet vardır"....

"Bahçe" çocuk dergisinin 2006 10 Kasımından önce merkez Jupa Belediyesi, Kocaçık Necati Zekeriyâ İlkokulu, Merkez Jupa Mustafa Kemal Atatürk İlkokulu, Koca Türk Derneği ve Balkan Yazarlar Birliği ile Yeni Balkan Gazetesi işbirliğinde "Atatürk-Makedonya-Türkiye Konulu Şiir Yarışması" düzenlenmiş ve yarışmanın ödül törenini de Atatürk'ün baba evinin de bulunduğu Kocaçık'ta-Novak'ta düzenlenmiştir.

Üsküp'te her yıl düzenlenen uluslararası kitap fuarında "Bahçe" çocuk dergisinin ve Yeni Balkan Yayınevinin çocuk kitaplarının yer aldığı bir sergenin bu yıl açılması ve "çocuklar tarihimizi boyuyor" etkinliği ise takdire şayandır. Böyle bir etkinlik Makedonya tarihinde ilk defa yapılmıştır. Devamının gelmesini dileriz.

"Bahçe" çocuk dergisinin böylesi anlamlı faaliyetleri de organize ediyor olması ileriye dönük umutlarımızı artırmaktadır.

Sonuç olarak:

"Balkanlar'da Çocukların Türkçe Sevinci Bahçe" çocuk dergisinin ilk sayısından itibaren kapakta eski yazıyla/Arap harfleriyle "Bahçe" yazısının sol üst köşede ve iç kapakta yer alıyor olması kültürel köklerimize inmenin ve saygının bir nişanesi olsa gerek. Ve yine ilk sayıda "Bahçe", "Çocuk Bahçesi", Sevinç" ve "Tomurcuk" dergilerinin kapaklarının "Bahçe'nin ilk kapağıyla birlikte yer alması ise içerdigi mesaj açısından çok anlamlıdır.

"Bahçe" dergisi; Selanik'te 1904'te çıkan "Bahçe" dergisinin 100. yılında 2004'de Makedonya'nın başkenti Üsküp'te çocuklarla buluşurken derginin arka kapığının içine koyduğu haritayla da çok anlamlı bir mesaj vermektedir. Türklerin Orta Asya'dan taa Avrupa içlerine kadar o günün bilinen dünyasına dağılışını göç yolları ve tarihleriyle birlikte veren haritanın altındaki şu cümleye dikkat ediniz. "Balkanlar'da dün vardık, bugün varız, yarın var olacağız..."

Asırların Türk yurdu Makedonya'da Türk çocuklarını düşünenlerin de olduğunu görmek ne kadar güzel... Makedonya başta olmak üzere bütün Balkanlar'daki Türk çocuklarının Türkçe sevinci daim olsun.

KAYNAKÇA

Bahçe Çocuk Dergisi Koleksiyonu, Üsküp Eylül-Eldim 2004, Yıl: 1, Sayı: 1-Üsküp Mayıs-Haziran 2017, Sayı:9 (ISSN: 1857-5668)

Çelebi, Turan "Makedonya Çocuk Edebiyatının İlk Gazetesi Pioneer (İnceleme-Fihrist)", TÜRKÜL Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi, 2015, Yıl: 3, sayı: 6, s. 119-139.